

Licht en Technologie: democratisering van design

Iedere 2 jaar is de grootste lichtbeurs van Europa in Frankfurt: Light & Building. Iedere zichzelf respecterende lichtprofessional gaat er op zijn minst 2 dagen naartoe om een quick scan van de laatste ontwikkelingen op te vangen in een selectie van de 11 hallen die de Messe in de Europese bankstad rijk is.

Iris Dijkstra

De meeste fabrikanten op de beurs Light & Building in Frankfurt hebben de transformatie naar led doorgezet in hun volledige productlijn en de conventionele armaturen en lichtbronnen uitgefaseerd. Echter de meeste fabrikanten zijn nog niet klaar voor de volgende fase: de democratisering van het ontwerp. Hoewel het technisch allemaal mogelijk is (blijkt uit de hallen 10 en 11 met de verschillende aansturingsmiddelen), is de democratisering van het ontwerp nog steeds toekomstmuziek.

Wat is democratisering van design?

De ontwikkeling die we op verschillende vlakken om ons heen zien is dat de burger/consument steeds meer de touwtjes in handen krijgt.

Niet alleen de vrije keuze van een merk, maar ook in het voortraject wordt steeds meer mogelijk via open source of crowd-sourcing. Dat betekent dat we in kleine sociale groepen ons kunnen gaan gedragen als ontwerpers en producenten, terwijl we ook consumenten zijn. Een fabrikant zou hierop in kunnen spelen door meer modulair zijn producten te ontwerpen, zoals het fameuze Ikea-model of de auto-industrie.

Waarom is deze ontwikkeling juist nu gaande?

De behoefte aan unieke ontwerpen neemt al geruime tijd toe; mensen willen graag hun kleding, interieur, auto en andere producten kunnen customizen naar eigen inzicht, zodat ze past bij de eigen leefstijl en identiteit. De Ikea speelt hier al jaren

slim op in door geen eindproducten te verkopen maar halffabricaten welke de consument eindeloos kan combineren tot zijn eigen ontworpen bureau of kast. De consument assembleert zelf zijn aankopen.

In de regel geldt dat een maatwerk armatuur duurder is vanwege de instelkosten van een productielijn. Voor de stap van massaproductie naar maatwerk producten voor de massa is een (technische) innovatie nodig. Ook hier is de Ikea-aanpak een mogelijk scenario; standaard componenten in een variatie aan combinaties. Maar met name de komst van de 3D printer biedt goede mogelijkheden voor customized ledarmaturen; je hebt slechts nog een digitaal model nodig welke de 3D printer kan verwerken tot eind-

Vier ontwikkelingen in het vakgebied

Iris Dijkstra beschrijft in Ruimte en Licht in vier artikelen ontwikkelingen in het vakgebied van openbare ruimte. In deze editie is dat het onderwerp 'Licht en Technologie: democratisering van design.' In de komende edities leest u over:

1. Licht en Duurzaamheid: energiebesparing versus circulair
2. Licht en Smart City: 'smart citizen' in een 'conscious city'
3. Licht en de openbare ruimte: sociale veiligheid versus sociale duurzaamheid

product, zowel de behuizing als de lenzen, uithouder en andere toebehoren.

Wat zijn de kansen van deze ontwikkeling?

Een voordeel is dat er zo makkelijker per straat, wijk of gemeente maatwerk producten ontworpen kunnen worden zonder dat er een aanzienlijke meerprijs voor betaald hoeft te worden. Zo kan de eindgebruiker meebeslissen in de uitstraling van de straatverlichting en wordt een participatietraject een traject van ontwerpen en creëren voor je eigen buurt. En als je zelf iets gecreëerd hebt en er trots op bent, zorg je ook dat er zorgvuldig mee omgegaan wordt.

De risico's liggen hem in het feit dat een buitenarmatuur een technisch complex product is; zowel de behuizing als de lichttechniek. Om de kwaliteit te waarborgen van een

lichtsysteem zullen er heldere randvoorwaarden opgesteld moeten worden waarbinnen een burger-ontwerp-traject kan plaats vinden.

Wat is het belangrijkste motief en verdienmodel?

De rol van de verschillende partijen in de keten gaat veranderen; daarmee ook het verdienmodel van de verschillende partijen. Die verandering is bezig op bestuurlijk niveau, en zal zich daarna ook in de markt gaan manifesteren. Er wordt steeds meer decentraal geregeld worden zoals de lokale energie-netten en collectief-particulier-opdrachtgever-schap. Leveranciers in de openbare ruimte krijgen daardoor in de praktijk steeds meer te maken met de eindgebruiker al dan niet vertegenwoordigd door een professional. Met deze eindgebruiker zal er een traject nodig zijn om gezamenlijk te bepalen hoe het eindbeeld eruit

moet zien. Deze participatietrajecten of ook wel Placemaking genoemd, vergt een professional op de markt, die begrijpt hoe je een link moet leggen tussen de (technische) professionele markt en de niet professionele eindklant door kennis van inhoud en vaardig in communicatietechnieken. Een onafhankelijk lichtontwerper kan deze rol in veel gevallen vervullen.

De (geijkte) fabrikanten van openbare verlichting op de beurs zitten midden in het veranderende krachtenveld en zoeken nog naar de nieuwe balans in de markt. Voor hen is de eindgebruiker nog geen focus omdat de huidige trajecten nog veelal op de geijkte manier lopen. Maar de trend zet zich door: de eindklant is kritisch en veeleisend en klaar voor zijn rol als ontwerper. Nu de fabrikanten nog.

Light + Building, dé plek voor een quick scan van de laatste ontwikkelingen op het gebied van verlichting.

